

Jean ELSÉN & ses Fils n.v.

ONZE EXPERTEN SCHATTEN GRATIS UW VERZAMELING EN BETERE
MUNTEN DIE WORDEN INGELEVERD VOOR ONZE VEILINGEN.
DE CATALOGUS WORDT IN HEEL DE WERELD VERSTUURD.
OP ONVERKOCHTE LOTEN ZIJN ER GEEN KOSTEN.

VEILING 113

16 JUNI

Kelten, Grieken, Romeinen,
Byzantijnse en Oosterse munten.
Middeleeuwse en moderne munten.
Penningen en jetons.

Jean ELSÉN & ses Fils n.v.
Tervurenlaan 65
B-1040 Brussel

Tel : +32-2-734.63.56
Fax : +32-2-735.77.78

info@elsén.eu
www.elsén.eu

LE MOT DU PRÉSIDENT – WOORD VAN DE VOORZITTER

<i>Wie herrlich leuchtet Mir die Natur ! Wie glänzet die Sonne! Wie lacht die Flur! Es dringen Blüten Aus jedem Zweig</i>	<i>Und tausend Stimmen Aus dem Gesträuch Und Freud und Wonne Aus jeder Brust O Erd, o Sonne! O Glück, o Lust!</i>
---	---

Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832) *Mailied*

Je m'adresse à vous ici pour la dernière fois, car j'ai décidé de ne pas me représenter à vos suffrages à l'assemblée générale du 9 juin. Ayant repris la présidence après le décès de notre chère Milou Dupont, vous m'avez confirmé dans cette mission lors de l'assemblée générale de 2009, à la tête d'une équipe qui s'est efforcée de maintenir notre association à son meilleur niveau de représentante du monde de la médaille.

Sous la direction de Luc Vandamme, notre « Flash Médailles » a connu une belle croissance et une régularité de parution, ce pourquoi je l'en remercie. Le seul regret est que les rédacteurs francophones se font rares et je leur lance un nouvel appel pour qu'ils prennent la plume ;

Notre site web est en pleine restructuration sous la conduite de Dirk Ooms qui s'est attelé à cette tâche avec enthousiasme.

Huguette Taymans s'est dévouée corps et âme pour maintenir la trésorerie en bon état de marche. Je regrette personnellement qu'elle ne se représente plus à vos suffrages.

Paul Huybrechts a dignement représenté notre association dans les milieux internationaux et particulièrement auprès de la FIDEM. Il nous a également déniché d'excellents artistes pour les médailles annuelles.

Que dirais-je encore de Thierry Eeckhout qui assure pleinement notre présence aux bourses des clubs numismatiques belges et d'André Poels qui assume fort bien notre secrétariat et l'organisation de notre bourse annuelle.

A tous mes autres collaborateurs au sein du Conseil d'administration, encore un grand merci pour vos présences et les idées que vous avez émises au cours de nos fructueuses réunions.

Je vous rappelle la médaille, inspirée de Debonnaires et frappée pour nos 25 ans d'existence.

Hâtez vous de souscrire car il risque de ne pas y en avoir pour tout le monde (voyez le Flash précédent).

L'assemblée générale se réunira donc le 9 juin vers 15 heures à l'Eurovolleycenter.

Elle sera électorale c'est-à-dire qu'elle devra constituer un nouveau comité pour les trois années à venir. Si l'aventure vous tente, envoyez-moi vos candidatures.

A vous revoir prochainement à l'assemblée générale !
Marc Van Craenbroeck

Seulement par une inscription et versement de € 20 au compte bancaire de l'association et ça avant le 1 juin 2012.

Ik richt mij hier voor de laatste keer tot jullie als voorzitter want ik heb besloten om mij op de Algemene Vergadering van 9 juni niet meer herverkiesbaar te stellen. Na het overlijden van onze betreurde Milou Dupont heeft U mij de opdracht van voorzitter gegeven op de A.V. van 2009. Ik kwam aan het hoofd van een ploeg die zich ingespannen heeft om de wereld van de medaille naar best vermogen te vertegenwoordigen.

Onder de leiding van Luc Vandamme is onze FLASH uitgebreid en zeer regelmatig verschenen, waarvoor ik hem dank. Wat ik wel betreur is het ontbreken van Franstalige auteurs en ik roep hen nogmaals op om een inspanning te leveren voor de Flash.

Onze website wordt volledig heropgebouwd en uitgebreid onder de enthousiaste leiding van Dirk Ooms.

Huguette Taymans heeft zich met hart en ziel gestort op haar taak als penningmeester. Tot mijn grote spijt stelt zij zich niet meer herverkiesbaar.

Paul Huybrechts heeft zich zeer verdienstelijk gemaakt om onze vereniging internationaal en vooral binnen FIDEM te profileren. En hij heeft ons laten kennis maken met uitstekende kunstenaars voor onze jaargiften.

Vergeeten we zeker niet Thierry Eeckhout te vermelden die onze vereniging voorstelt op alle beurzen van de Belgische numismatische verenigingen. En André Poels die ons secretariaat beheert en onze jaarlijkse ruildag organiseert.

Ik bedank tevens alle medewerkers van de raad van bestuur, mijn welgemeende dank voor uw aanwezigheid en uw ideeën die jullie naar voor brachten in de loop van onze vruchtbare vergaderingen.

Ik herinner jullie aan de medaille, geïnspireerd op het werk van Debonnaires, die we uitgeven ter gelegenheid van ons 25-jarig bestaan. Haast U hierop in te schrijven, alleen zij die hiervoor inschrijver, kunnen dit kunstwerk bekomen! (zie hiervoor de vorige Flash)

De Algemene Vergadering gaat door op 9 juni om 15u in het Eurovolleycenter. Op deze A.V. zal een nieuw bestuur verkozen worden voor de komende 3 jaar. Als U zich geroepen voelt, stuur mij zo spoedig mogelijk Uw kandidatuur.

In de hoop jullie allen terug te zien op de A.V.

Marc Vancaenbroeck.

Opgepast, enkel met inschrijving door storting van € 20 op de rekening van de vereniging en dit voor 1 juni 2012 (mededeling: Debonnaires)

CHARLES DE COSTER

Gabriël Stautemas

Charles De Coster is een Belgisch schrijver die in het Frans schreef maar sterk sympathiseerde met Vlaanderen en de Vlamingen. Dit heeft hij gemeen met Maurice Maeterlinck (1862-1949) en Emile Verhaeren (1855-1916). Ook het feit dat zij tijdens hun leven meer gekend en geacht werden in het buitenland dan in België.

Charles De Coster werd geboren in München op 20 augustus 1827. Zijn vader, Augustijn De Coster, afkomstig uit Ieper, was er hofmeester van de apostolische nuntius bij het Beierse hof en zijn moeder, Anna Maria Catreul, geboren in Hoei, was er linnenvrouw.

Charles De Coster

Na zijn middelbare studies aan het 'collège Saint Michel' te Brussel werd hij bediende bij de 'Société Générale' doch deze baan beviel hem niet. Dus ging hij rechten studeren aan de 'Université libre de Bruxelles' maar zijn letterkundige roeping kreeg de bovenhand op de rechten en hij verliet de universiteit als kandidaat in de letteren. Hij werd journalist, was tijdelijk tewerk gesteld aan het rijksarchief en werd later leraar Franse letteren aan de Koninklijke Militaire School in Brussel. Vanaf 1864 wijdde hij zich volledig aan de schrijverskunst. Naast talrijke journalistieke bijdragen trok hij voor het eerst de aandacht op zich met zijn verhalenbundels 'Légendes flamandes' en 'Contes brabançons' (1861) om in 1867 zijn meesterwerk te publiceren: '*La légende et les aventures héroïques, joyeuses et glorieuses d'Ulenspiegel et de Lamme Goedzak au pays de Flandres et ailleurs*'.

Gans zijn leven bleef hij zijn democratische en antiklerikale opvattingen uit zijn jeugd trouw. Hij werd lid van de loge *Les Vrais Amis de l'Union et du Progrès Réunis* van het Groot Oosten van België. Als kunstenaar aanbad hij het schone boven alles en weigerde 'een werktuig te maken van zijn pen'. Niettegenstaande zijn materiële ellende legde hij zijn fierheid niet af.

Hij stierf op 7 mei 1879 te Elsene in diepe ellende.

Het gemeentebestuur van Elsene liet op 22 juli 1894 een gedenkteken, geconstrueerd door de architect Franz De Vestel (1857-1932) en gedecoreerd door de beeldhouwer Charles Samuel (1862-1938), inhuldiging ter nagedachtenis van Charles De Coster.

*Monument te Elsene opgericht aan het Flageyplein
als hulde aan Charles De Coster.*

In 1987, ter herdenking van de 160ste verjaardag van de geboorte van Charles De Coster, hield de Heemkundige kring van Elsene een herdenkingsplechtigheid in het gerestaureerde huis in de Gezegende Boomstraat, 116, Elsene waar de schrijver lange tijd verbleef en er ook stierf. Te die gelegenheid schonk Francine Somers volgende medaillons in gepatineerd ijzer die in de gevel werden aangebracht.

De ingemetselde medaillons

Portretmedailles

Alphonse Mauquoy (1880-1954) – 1930 – M. Mauquoy et Fils
Na reductie van het model geslagen in brons, diameter 70 mm.

Voorzijde: Langs de rand: 1827 – Charles De Coster – 1927 . Het hoofd in profiel naar rechts. Links ter hoogte van de hals het monogram 'AMA'¹ en in de afsnede Alf. Mauquoy

Keerzijde: Langs de rand: ...ET IL PARTIT AVEC ELLE EN CHANTANT SA SIXIEME CHANSON. De troubadour Tijn, rechtop afgebeeld in vooraanzicht maar met het hoofd in profiel naar links, omarmt een jonge vrouw, Nele, met zijn rechter arm onder haar schouder. Ter hoogte van zijn linker kuit: A. Mauquoy

Rand: Effen.

Francine Somers (1923-) – 1958 – Fonson
Na reductie van het model geslagen in brons, 70 mm. diameter

¹ AMA: monogram voor 'Les Amis de la Médaille d'Art'

Voorzijde: Hoofd van Charles De Coster in profiel naar rechts. In de rand van links naar rechts: de handtekening van de medailleur en in verheven letters CHARLES DE COSTER.

Keerzijde: Langs de rand in verheven letters: ...IL EST BEAU ET BON POUR L'HOMME D'ETRE FIER ET LIBRE / DUT-IL RESTER PAUVRE.
In het veld Tijn en Nele gaan links naast een stapel brandende takken.

Rand: Fonson – Epreuve d'auteur.

*Francine Somers (1923-) – 1974 – Fisch-Fonson
Na reductie van het model geslagen in brons, 70 mm. diameter.*

Voorzijde: idem als de vorige

Keerzijde: idem als de vorige maar zonder tekst en met handteken onder de brandende takken.

Rand: Fisch-Fonson

Twee medailleurs behandelen eenzelfde thema maar leggen toch elk een ander accent. Waar Mauquoy de aandacht trekt op het schalkse van de hoofdfiguur gaat Somers meer aandacht vragen voor de onderliggende dramatiek, zowel voor de gevolgen van het bohemien en vrijgevochten leven dat De Coster er op na hield (zie de tekst op de oudste keerzijde) als die van het boek. De brandende takken verbeelden de brandstapel waarop Tijls vader levend werd verbrand door de Inquisitie die het land in die tijd in de greep hield. Nele krijgt hier een ondersteunende rol: ze leidt Tijn vol medegevoel van het gebeuren weg. Twee portret-medailles maar met een gans andere dimensie.

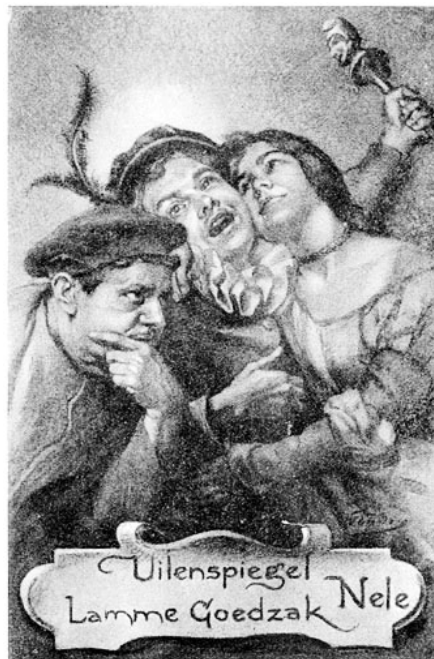
La legende d'Ulenspiegel.

Vermoedelijk ontdekte De Coster de Ulenspiegellegende in een oud Vlaams blauwboek, uitgegeven bij Van Paemel te Gent rond 1848: 'Het aardige leven van Thijl Ulenspiegel'.

In het begin van de roman verschilt Tijn nauwelijks van de lompe grappenmaker uit de oorspronkelijke Duitse legende. Maar als zijn vader valselijk wordt beschuldigd van ketterij en door de Inquisitie ter dood wordt gebracht op de brandstapel, verandert zijn zoon van een lichtzinnige grappenmaker in een politiek geëngageerde strijder.

Tijl sluit zich aan bij de geuzen en met het bundeltje met as van zijn vader op zijn borst trekt hij ten strijde om het 16de-eeuwse Vlaanderen van het Spaanse juk te bevrijden. Als spion van Willem van Oranje gebruikt hij schrandereheid om zich uit allerlei netelige posities te bevrijden. Lamme Goedzak, zijn dikke vraatzuchtige vriend, begeleidt hem op al zijn reizen, minder met het doel om Vlaanderen te bevrijden dan wel om zijn vrouw terug te vinden die hem door een geile monnik werd afgesnoept. Tijls geliefde Nele, waarmee hij samen is opgegroeid, verzorgt thuis haar moeder Katelijne, de ongehuwde buurvrouw van Tijls ouders Klaas en Soeteke. Zij verloor haar verstand nadat zij door de Inquisitie gefolterd werd wegens vermeende hekserij. Tijl wordt uiteindelijk gevangen genomen en tot de galg veroordeeld. Gelukkig duikt Nele op tijd op en zij belooft met Tijl te zullen trouwen, waardoor de veroordeelde volgens de rechtspraak van die tijd vrijuit gaat.

Met dit werk kreeg de historische roman een nieuwe dimensie: Tijl overstijgt de regionale en nationale beperkingen om het symbool te worden van het verzet tegen onderdrukking en intolerantie. Ook het taalgebruik is bijzonder: De Coster 'wilde een taal die haar herkomst niet zou verloochenen en die de draagster kon zijn van de symboliek van een in het Frans geschreven Vlaams epos dat de Belgische identiteit moest helpen versterken'. (Christian Berg, *De Frans-Belgische literatuur en haar Vlaamse school (1830-1880)*, p. 127)

Voorzijde: Bustes van Lamme Goedzak, Tijl Uilenspiegel en Nele met op haar schouder een uiltje dat een spiegel vasthoudt. Links dalend langs de rand A. Poels

Keerzijde: Onder aan een vrije ruimte de tekst: IK BEN / ULEN SPIEGEL.

Rand: Fonson

*Poels Albert (1903-1989) – 1963 – Fonson
Na reductie van het model geslagen in brons, 70 mm. Diameter
Beschrijving medaille op p. 60.*

*Marc De Bruyn (1924-2009) – 1971 – Mauquoy
Na reductie van het model geslagen in brons, 70 mm. diameter*

Voorzijde: Een $\frac{3}{4}$ naar links zittende Lamme Goedzak die uit een kruik drinkt. Links daarvan een zeilbootje met daaronder het monogram MDB. Rechts langs de rand: Ik zal zei Lamme.

Keerzijde: Effen

Rand: Effen.

"QUAND JEAN DE LA FONTAINE INSPIRE LA FRANC- MAÇONNERIE..."

Par Madame Nicole Vincent

Les relations entre l'Eglise catholique et la Franc-Maçonnerie ont souvent été tendues et méfiantes.

En 1830, lors de l'indépendance de la Belgique, l'unionisme avait réuni des catholiques et des libéraux dans leur opposition au pouvoir hollandais. Parmi les francs-maçons belges figurent à cette époque de nombreux catholiques pratiquants ainsi que de nombreux ecclésiastiques.

La première réunion de la loge du Grand Orient de Belgique, en 1833, s'était même terminée par une prière adressée au Très-Haut pour le remercier de ses bienfaits.

Pourtant en décembre 1837, les Archevêques et Evêques de Belgique émettent une circulaire destinée à être lue lors des offices religieux. C'est en janvier 1838, que les francs-maçons se voient condamnés par l'Eglise s'ils continuent à fréquenter les réunions dans leurs associations sous quelque dénomination que ce soit.

Un conflit analogue se produira en France quelques temps plus tard.

Se sentant calomniés par cette condamnation des Souverains Pontifes, les Francs-Maçons décident de publier un résumé de leurs principes moraux: les Préceptes Maçonniques. Pour ce faire, ils frappent notamment une médaille inspirée sans doute de la fable de Jean de La Fontaine :

Le serpent et la lime.

*" On conte qu'un Serpent voisin d'un Horloger
(C'était pour l'horloger un mauvais voisinage),
Entra dans sa boutique, et cherchant à manger,
N'y rencontra pour tout potage
Qu'une Lime d'acier qu'il se mit à ronger.
Cette Lime lui dit, sans se mettre en colère:
Pauvre ignorant! Et que prétends-tu faire?
Petit serpent à tête folle,
Plutôt que d'emporter de moi
Seulement le quart d'une obole, (1)
Tu te romprais toutes les dents:
Je ne crains que celles du temps.*

*Ceci s'adresse à vous, esprits du dernier ordre,
Qui n'étant bons à rien cherchez sur tout à mordre.
Vous vous tourmentez vainement.
Croyez-vous que vos dents impriment leurs outrages
Sur tant de beaux ouvrages? (2)
Ils sont pour vous d'airain, d'acier, de diamant.*

A l'avant figure au centre d'un grènetis le serpent cléréal qui s'attaque vainement à la lime maçonnique avec au pourtour en légende supérieure :

☆ LA MAÇONNIE : VIVRA DIEU LE VEUT ☆

Et en légende inférieure : GR : OR : DE BELGIQUE 5838

Au revers: le texte des préceptes utilisés à l'époque :

Adore (honore) le Grand Architecte de l'Univers.

Aime ton prochain.

Ne fais point le mal.

Fais le bien.

Laisse parler les hommes.

Le vrai culte du Grand Architecte consiste dans les bonnes mœurs.

Fais donc le bien pour l'amour du bien lui-même.

Tiens toujours ton âme dans un état pur pour paraître dignement devant le Grand Architecte de l'Univers, qui est Dieu.

Estime les bons, plains les faibles, fuis les méchants mais ne hais personne.

Parle sobrement avec les grands, prudemment avec tes égaux, sincèrement avec tes amis, doucement avec les petits, tendrement avec les pauvres.

Ne flatte point ton frère : c'est une trahison. Si ton frère te flatte, crains qu'il ne te corrompe.

Écoute toujours la voix de ta conscience.

Sois le père des pauvres : chaque soupir que ta dureté leur arrachera augmentera le nombre de malédictions qui tomberont sur ta tête.

Respecte l'étranger voyageur ; aide-le, sa personne est sacrée pour toi.

Évite les querelles ; prévins les insultes, mets toujours la raison de ton côté.

Respecte les femmes ; n'abuse jamais de leur faiblesse et meurs plutôt que de les déshonorer.

Si le Grand Architecte te donne un fils, remercie-le, mais tremble sur le dépôt qu'il te confie !

Sois pour cet enfant l'image de la Divinité.

Fais que jusqu'à dix ans il te craigne, que jusqu'à vingt il t'aime, que jusqu'à ta mort il te respecte.

*Jusqu'à dix ans, sois son maître,
jusqu'à vingt ans, son père,
jusqu'à la mort, son ami.*

*Pense à lui donner de bons principes plutôt que de belles manières ; qu'il te doive
une droiture éclairée, et non pas une frivole élégance.
Fais-le honnête homme plutôt qu'habile homme.*

*Si tu rougis de ton état, c'est orgueil ; songe que ce n'est pas ta place qui t'honore ou
te dégrade, mais la façon dont tu l'exerces.*

*Lis et profite ; vois et imite ; réfléchis et travaille, rapporte tout à l'utilité de tes frères,
c'est travailler pour toi-même.*

Sois content de tout, partout et avec tout.

Réjouis-toi de la justice, courrouce-toi contre l'iniquité, souffre sans te plaindre.

*Ne juge pas légèrement les actions des hommes, ne blâme point et loue encore
moins ; c'est au Grand Architecte de l'Univers qui sonde les cœurs à apprécier son
ouvrage.*

Dans certains textes, on lit également:

La concorde grandit ce qui est petit.

La discorde annihile ce qui est grand.

(1) poids de dix grains en terme de médecine

(2) La Fontaine s'indigne ici contre les critiques.

BIBLIOGRAPHIE:

Fable : Jean de la Fontaine, *Le Serpent et la lime*, Livre V, fable 16.

<http://mvmm.org/C/docs/belgclec.html>

Préceptes maçonniques blog maçonnique, première version :

Hiram.cabalblog.com/archives/2005/01/01/index.html.

Musée Belge de la Franc-Maçonnerie rue de Laeken 79 à 1000 Bruxelles.

Carla Klein

beeldhouwster – medailleur

Mesdagstraat 49 hs
1073 HK Amsterdam, Nederland

Tel: 020-6767026
carlaklein@upcmail.nl
www.bronzen-beelden-carlaklein.nl

GROOTSTE INTERNATIONALE PRIJS OP GEBIED VAN MEDAILLEKUNST

Arnold Nieuwendam

Jaap van der Veen / Teylers Museum Prize

In het Haarlems Teylers Museum werd op 11 februari 2012 een nieuwe prijs, groot 10.000 euro, uitgereikt op het gebied van medaillekunst, internationaal de grootste in dit genre. Het initiatief kwam van de numismaat Jaap van der Veen, naar wie deze prijs is vernoemd: de prijs heet Jaap van der Veen / Teylers Museum Prize for the Contemporary Art Medal. De eerste die hem kreeg was de Tsjech Otakar Dušek (1974). Hij ontving de onderscheiding voor zijn ontwerp *The battle of Kursk (1943)*. Aan de prijs is naast het geldbedrag een publicatie en een tentoonstelling verbonden; deze laatste is nog te zien tot 9 september 2012 in het Teylers Museum.

Marjan Scharloo, Otakar Dušek en Jaap van der Veen

De jury bestond uit Jaap van der Veen, Philip Attwood (British Museum), Elly Baltus (beeldhouwster en medailleur), Jan Pelsdonk (Teylers Museum) en Marjan Scharloo (Teylers Museum). Er waren vijf kanshebbers waaronder Alexei Parfyhonov uit Rusland, Tetsuji Seta uit Japan, Virag Szabo uit Hongarije, Jose Teixeira afkomstig uit Portugal en de Tsjech Otakar Dušek, die unaniem tot winnaar werd gekozen. Zijn werk fascineerde omdat het in lagen gelezen kan worden: ieder detail, materiaal of vorm betekent iets. Door secuur te kijken ontdekt men een hoeveelheid informatie en indrukken die tezelfdertijd lelijk en mooi is. De meeste van de creaties vertellen over de geschiedenis van de Tsjechische Republiek. De medaille is het uitgangspunt waarmee veel verteld wordt, maar die desondanks een autonoom kunstwerk blijft.

Otakar Dušek is naast medailleur ook designer, dat staat op zijn website en dat is het juiste woord voor zijn werk. Oost-Europese landen staan bekend om hun gedegen opleiding, die in Nederland inmiddels grotendeels is wegbezuinigd. Zo heeft de jonge Dušek eveneens een brede opleiding gevolgd. Vanaf 1982 deed hij de Middelbare Kunst School te Praag, om later door te gaan op de kunstacademie Václav Hollar School van 1992 tot 1996. Zijn opleiding rondde hij af op de Academie van Kunst, Architectuur en Design bij prof Jan Solpera van 1997 tot 2003. In de periode daarna maakte hij vele munt- en penningontwerpen en bij de Tsjechische Nationale Bank ontving de kunstenaar verscheidene prijzen voor zijn munt- en medailleontwerpen.

Vitrine met daarin de prijsmedaille in doosje

Zijn creaties zijn meer objecten dan medailles, gezien vanuit het perspectief van traditie. Ze worden bewerkt, gegraveerd, doorboord en in diverse materialen uitgevoerd. Het ontbreekt hem niet aan zeggingskracht; dat op zoiets kleins zo veel te vertellen is. Ook is zijn werk geëngageerd door de beladen geschiedenis van zijn land. Zijn creatie van de graficus Vojtěch Preissig, die gevangen had gezeten, toont ons een gevangenis, uitgebeeld in blokjes. Al met al zeer indrukwekkend met de tekst en de opgegraven en bewerkte munt erbij. Een ander bijzonder werkstuk is die voor de Tsjechische toneelschrijver en oud-president Václav Havel die op 18 december 2011 overleed. Zijn meest spectaculaire werk bestaat echter uit een rechthoekig stuk zilver dat werd gemaakt door er een oude Russische T-34-tank overheen te laten rijden. Daarmee won hij de Jaap van der Veen / Teylers Museum Prize.

Tentoonstelling: Otakar Dušek van 11 februari t/m 9 september 2012 te zien in de Penningvitrine. Zie ook: www.teylersmuseum.nl

Adres: Teylers Museum - Spaarne 16 - 2011 CH Haarlem, NL T [+31] (0)23 516 0960

Publicatie: Onderdeel van de prijs is een publicatie. Het boekje, geschreven door Hans den Hartog Jager, is te koop in de museumwinkel.

website: Voor meer informatie over Otakar Dušek kunt u terecht op zijn website: www.dusek-design.net

JANUS MET VIJF GEZICHTEN

Karel Soudijn

Enige tijd geleden werd me gevraagd om in enkele minuten te vertellen wat mij in kunstmedailles aantrekt. Daar hoefde ik niet lang over na te denken. Het antwoord luidt: de keerzijde. Een medaille heeft minstens twee kanten, net als een mens. Wie een medaille in de hand houdt, kan niet alles tegelijk bekijken. We worden verleid om telkens weer het deel naar voren te halen dat even tevoren onzichtbaar was. Voor een schilderij kan ik stilstaan, maar een medaille wil ik omdraaien. Dit houdt voor mij dan meteen in, dat de artistieke kwaliteit van een medaille voor een belangrijk deel wordt bepaald door de keerzijde. De voorzijde laat letterlijk en figuurlijk slechts één kant van de medaille zien. De keerzijde plaatst het kunstwerk in perspectief.

Bij medailles kunnen meer dan twee zijden belangrijk zijn. De ontwerper loopt dan echter wel het risico dat zijn of haar creatie geen medaille meer is, maar een 'klein plastiek'. Hierin schuilt echter ook een uitdaging: kan een meerzijdige creatie een zodanige vorm krijgen, dat iedereen deze gemakkelijk als een medaille identificeert?

De Vereniging voor Penningkunst (VPK) in Nederland gaf onlangs de 'Jaarpenning 2011' uit, met een in het Latijn gestelde titel: IANVS SEMPER VNDIQVE MMXI: 'Janus altijd, van alle kanten 2011'. Deze medaille, ontworpen door Jennifer Hoes uit Haarlem, is voor leden van Promotie van de Medaille misschien extra interessant, omdat de vervaardiging ervan plaatsvond bij een Belgische firma: Materialise in Leuven. De in staal uitgevoerde medaille – die we voor het gemak maar als Janus zullen aanduiden – is tot stand gekomen via de techniek van Rapid Manufacturing, oftewel 3D-printen. Bij het printen in drie dimensies is het kunstwerk laagje voor laagje opgebouwd.

De technische aspecten laat ik hier verder buiten beschouwing. In het Nederlandse tijdschrift *De Beeldenaar* heeft Eric van Straaten de werkwijze uitgelegd. Ik beperk me nu tot artistieke kenmerken van de genoemde medaille.

Het is gebruikelijk om de Romeinse god Janus af te beelden met twee gezichten die verschillende kanten opkijken. Deze godheid aanschouwt dan tegelijkertijd het verleden en de toekomst, maar wanneer de afbeelding aan een deurpost is aangebracht, dan symboliseren beide gezichten ook de tegenstelling tussen binnen en buiten. Jennifer Hoes associeert het meervoudige portret met gemoedstoestanden. De meeste mensen verkeren in de loop der tijd in meer dan twee gemoedstoestanden. De medaille van Jennifer Hoes brengt dit tot uitdrukking. Zij toont ons gezichten met vier verschillende emoties: vreugde, boosheid, treurnis en angst. Bovendien is het gezicht op deze medaille ook nog eens te zien met een neutrale uitdrukking; die neutrale gemoedstoestand is in negatief uitgesneden. Een gladde ring om de portretten bevat (in negatief) de hierboven aangehaalde Latijnse tekst. Die ring met tekst geeft aan het kunstwerk duidelijk het karakter van een medaille.

Jennifer Hoes speelt op deze Janus-medaille niet alleen met emoties, maar ook met voorzijde en keerzijde, en met 'binnen' en 'buiten'. Twee keer zijn de emoties in positief reliëf uitgevoerd: vreugde en boosheid vormen op die manier elkaars keerzijde. De beide andere emoties zijn in negatief reliëf aan de binnenkant van de medaille aangebracht. Op deze manier krijgt het begrip 'keerzijde' een complexe betekenis. Wie Janus ter hand neemt, slaagt er niet in om alle emoties tegelijk te bekijken. Wat dit betreft is deze medaille een fraaie metafoor van het dagelijkse leven, want ook mensen zijn niet in staat om hun hele repertoire aan gemoedstoestanden op hetzelfde moment te vertonen. Wel kunnen we snel van stemming wisselen, zoals het ook mogelijk is om deze medaille snel om te keren.

Toen Jennifer Hoes haar opdracht voor het maken van een medaille kreeg van de VPK, overwoog ze eerst om vijf verschillende exemplaren te maken; elk ervan zou dan één type emotie vertonen. De serie zou leden van de VPK kunnen verleiden om na ontvangst van één medaille op zoek te gaan naar andere exemplaren uit de reeks, want de VPK is niet voor niets een vereniging van enthousiaste verzamelaars. Na overleg met het bestuur liet zij dit idee echter varen, en ontwikkelde zij de medaille die een variatie aan emoties combineert.

Voor mij is deze Janus nog in een ander opzicht aantrekkelijk. Jennifer Hoes nam haar eigen portret als uitgangspunt. De emoties die zij bij zichzelf weergeeft, zijn echter algemeen herkenbaar. Daarmee werd Janus een combinatie van het hoogst persoonlijke en het universeel menselijke. Ook dat is een fraaie tegenstelling.

Literatuur

Eric van Straaten, IANVS SEMPER VNDIQVE MMXI: VPK jaarpemning 2011. *De Beeldenaar*, september/oktober 2011, jrg. 35, nr. 5, pp. 197-198.

EEN PLAQUETTE M.B.T. DE LANDBOUWSCHOOL VAN BIERBAIS

Patrick Pasmans

1. Bronzen plaquette van het Belgisch Wezenfonds n.a.v. de opening v.d. landbouwschool van Bierbais

Vz: zittende vrouw houdt hand boven twee kinderen met het opschrift erboven. BELGIAN ORPHAN FUND, 1914-1918, onderaan: P. Theunis

Kz: zicht op het kasteel (links) en toegang tot een torengebouw (rechts), eronder: FERME ECOLE DE BIERBAIS

1920, brons, 70 x 55 mm, 125 g.

Tijdens en na de Eerste Wereldoorlog was er nood aan opvang voor de weeskinderen van de gesneuvelden.¹ Hiertoe werd het *Belgian Orphan Fund* opgericht onder de hoge bescherming van de Koning en Koningin der Belgen, de hertogin de Vendôme en prins Napoleon. Dit fonds kon als gevolg van de vrijgevigheid van Groot-Brittannië en Nieuw-Zeeland, na de oorlog het kasteel van Bierbais in de Waals-Brabantse gemeente Héவில்lers ombouwen tot een landbouwschool (officiële benaming: “*Institut de Bierbais*”, nadien “*Institut Agricole et Horticole de Bierbais*”).

Het kasteel van Bierbais is gelegen in het Waals-Brabantse Héவில்lers, een deelgemeente van Mont-Saint-Guibert. Sommige lezers zullen zich nog herinneren dat in dit dorp in de brouwerij Grade tot 1975 de *Vieux-Temps* en de *Leffe* werd gebrouwen.

Héவில்lers, in de 13de eeuw “*Villers*” geschreven, is een klein dorp gebouwd aan de oevers van de Houssière. De geschiedenis van het dorp is verbonden met die van het kasteel van Bierbais. De heerschappij over Héவில்lers kwam toe aan de familie van Bierbeek (nabij Leuven), vandaar de naam Bierbais. Er zou een band bestaan hebben tussen deze familie en Guibert, de stichter van de abdij van Gembloux.

Het kasteel van Bierbais dateert van de 18de eeuw. Voor het kasteel staat een middeleeuwse toren die ook gedeeltelijk op de plaquette is afgebeeld.

2. Postkaart uit 1934 met het zicht op het kasteel van Bierbais met de toren ervoor.

3. De toren tegenover het kasteel werd op de keerzijde v.d. plaquette van P. Theunis afgebeeld.

4. Rustende kinderen voor de toren.

5. Het onderwijzend personeel en leerlingen van de landbouwschool van Bierbais

De *Belgian Orphan Fund* (hierna: *Belgisch Wezenfonds*), zorgde ervoor dat aan oorlogswezen na de oorlog in de school lager onderwijs, land-, tuinbouw- evenals beroepsopleiding werd verstrekt. De school beschikte over meer dan veertig hectaren grond en bossen en had een schilderachtig park.

Een deel van het kasteel werd verbouwd tot klaslokalen, werkplaatsen, slaapzalen, eetzaal en keukens. Er was ook een boerderij, serres, moes- en fruittuinen en werkplaatsen voor metaal en houtbewerking.²

De voorzitter van het instituut was de heer Ed. Pollet, de Belgische Consul in Londen en de gedelegeerd bestuurder J. Maquet.

In 1930 stond het Belgisch Wezenfonds het kasteel en de vijver af voor het nieuwe “*Domein van de One*”. Sindsdien werden honderden kinderen opgevangen volgens de traditie van het Belgisch Wezenfonds.

Op 8 en 9 mei 1999 werden voor de eerste keer het kasteel van Bierbais, dat ondertussen privé-bezit is, en de archieven van het *Domein van de One* aan het grote publiek getoond.

6. De afbeelding van de plaquette van Pieter Theunis werd ook gebruikt op allerlei documenten.

Een plaquette van Pieter Theunis

Deze plaquette is het werk van de Brusselse beeldhouwer en medailist Pieter Theunis (Antwerpen 1883 – Schaarbeek 1950). Het ontwerp van de voorzijde doet denken aan zijn oudere plaquettes,³ de keerzijde is een getrouwe weergave van het kasteel en de toren ervoor. De auteur heeft tot op heden enkel bronzen en verguld bronzen exemplaren van deze plaquette gezien. Zoals de meeste penningen van Pieter Theunis, werd deze plaquette vervaardigd bij Fonson.

Met dank aan de heer Eric Dewez, Diensthoofd van de Administratie van de gemeente Mont-Saint-Guibert voor het ter beschikking stellen van zijn documentatie.

Eindnoten

1. Voor de Amerikaanse hulp tijdens de Eerste Wereldoorlog, raadpleeg o.a. George I. Gay, *Public Relations of The Commission for Relief in Belgium*, Stanford University, California, 1929.
2. Isodore Poiry, *La Réforme de l'éducation*, Brussel, J. Dioncre, 1923, 120-121.
3. plaquette « La Fleur des Enfants de nos braves, œuvre des l'habillement des orphelins des nos soldats et des enfants des mutilés, 1917 », « Alimentation de l'enfance Namur 1918 », « Œuvres de l'enfance Brabant ».

Illustraties :

- 1-2-4-5-6: verzameling van de auteur.
3: verzameling Wybertus

UN JETON DE MARIAGE

Didier Jacquemin

Lorsque l'on m'a demandé d'illustrer un bulletin « Spécial Saint Valentin », mon intérêt pour la Numismatique de la Principauté de Liège a été mis à rude épreuve.

En effet, impossible de trouver une médaille ou un jeton de mariage concernant les Princes-Evêques de Liège (et pour cause).

Mon choix s'est donc tourné vers un jeton gravé par Jean Varin, natif de Liège.

FRANCE, AR médaille (jeton), 1660, J. Varin. Mariage de Louis XIV et de Marie-Thérèse d'Autriche.

Droit : Buste des époux face à face.

Revers : NON LAETIOR ALTER La pluie tombant des nuages sur la campagne.

Ref.: T.N. III, 6, 2; Jones, 226 var., Feu. : 9.274

Argent, 6,66 g. Dim: 27 mm.

Ce jeton, parfois qualifié de médaille², a été gravé par Jean Varin, qui a représenté les portraits des époux face à face à l'avant, revêtus à l'antique, et au revers un ciel chargé de nuages laissant tomber une pluie dense.

Jean Varin a-t-il eu le pressentiment que le mariage ne durerait pas ?

En effet le 12 janvier 1684 est la date du second mariage de Louis XIV, avec Madame de Maintenon, après la mort de Marie Thérèse en 1683.

² Ce grand et beau jeton, dont les figures sont très en relief, est frappé comme une médaille. Voir J. Rouyer, « Points divers », n° XXVIII

Feuardent suggère quant à lui qu'il s'agit d'une pluie d'or, ou mieux, d'une pluie symbole de fertilité, il ne s'agit donc pas d'un présage funeste

Historique:

Pendant le voyage du jeune roi, le [7 novembre 1659](#), les Espagnols acceptent de signer le [traité des Pyrénées](#) qui fixe les frontières entre la France et l'Espagne. De son côté, Louis XIV accepte bon gré, mal gré de respecter une des clauses du traité : épouser l'[infante Marie-Thérèse d'Autriche \(1638-1683\)](#), fille de [Philippe IV, roi d'Espagne](#) et d'[Élisabeth de France](#). Les époux sont doublement [cousins germains](#) : la reine-mère [Anne d'Autriche](#) étant la sœur de Philippe IV et Élisabeth de France la sœur de [Louis XIII](#). Ce mariage a cependant pour but de rapprocher la France de l'Espagne. Il a lieu le [9 juin 1660](#) en l'[église Saint-Jean-Baptiste de Saint-Jean-de-Luz](#).

Louis ne connaît sa femme que depuis trois jours, celle-ci ne parle pas un mot de français mais le roi « l'honore » fougueusement et devant témoins dès la nuit de noce. (Selon d'autres sources, cette nuit de noces, contrairement à l'usage, n'eut pas de témoin.)

Entrevue de Louis XIV et de [Philippe](#) IV dans l'île des Faisans en 1659. On distingue la fille de Philippe IV, future reine de France, derrière lui

En 1660, Louis XIV et Marie-Thérèse (tous deux nés en 1638) ont 22 ans, c'est un mariage politique, un mariage où « la raison d'État » prime sur l'amour véritable.

On sait par la suite combien Louis a eu de maitresses et d'enfants adultérins (des bâtards disait-on à l'époque), cette médaille, toute « politique » est donc assez éloignée de l'idée que l'on se fait de la « Saint Valentin »

Flash Bericht

Indien U de jaargift medaille niet heeft kunnen ontvangen op de Algemene Vergadering, dan kan U deze per post ontvangen. U kunt hiervoor de port- en verpakingskosten storten op de rekening van de vzw Promotie van de Medaille. Deze bedragen voor leden die in België verblijven 8€, voor buitenlandse leden bedragen de kosten 12€.

Stuur ons een bericht als u de volgende gratis prijslijst wilt ontvangen!

Envoyez-nous un message si vous souhaitez recevoir notre prochaine liste de prix!

FDC

Fleur de Coin
Numismatiek
Leo Vanderbruggen
Lc. Kunstgeschiedenis

Burgstraat 139 tel. 0032 (0)9 233 31 38
B-9000 Gent info@Fleurdecoin.be
www.fleurdecoin.be

Int. Numismatique Cie
DESALDELER – CREMERS
VERKOOP – AANKOOP

Antieke munten – Beleggingsmunten – Zilver
Goud – Eretekens – Medailles – Bankbiljetten
Oude aandelen – Heraldiek – Sigillografie
Boeken en numismatische benodigdheden

Op afspraak

RUE DES ECOLES 23 – 5670 VIERVES Tel. & Fax : 060 / 39.92.38

WILLEM VAN ALSENOY
Oudaan 6, 2000 ANTWERPEN

Tel. & Fax 03 / 232.14.29
GSM 0495 / 51.10.16
E-mail : willem@vanalsenoy.com
Website : <http://www.vanalsenoy.com>

AAN- EN VERKOOP VAN MUNTEN
REGELMATIG OPENBARE VEILINGEN
GROTE KEUZE IN BOEKEN EN BENODIGDHEDEN

OPMERKING BIJ HET ARTIKEL “ DE TWEEDE DUITSE LUCHTVLOOT OP BEZOEK IN HET GENTSE STADHUIS”

Willy Rouquart

Opmerking bij het artikel “ De tweede Duitse luchtvloot op bezoek in het Gentse stadhuis, aanleiding tot de vervlaamsing van de Gentse stadsmedaille “, in “Flash Medailles “, 15de Jaargang, nr. 4-47, blz. 203-205.

In voornoemd artikel heeft Mevr. Huguette Taymans het over de officiële Gentse stadsmedaille van die tijd, gegraveerd door Floris De Cuyper. Volgens Mevr. H. Taymans was het bezoek van de 2de. Duitse luchtvloot aan Gent op 1-10-1940 de aanleiding voor de “vervlaamsing” van de stadsmedaille. Vanaf deze datum verscheen volgens haar de stadsmedaille voor de eerste keer uitsluitend in het Nederlands (blz.205). Waar voordien op de voorzijde GENT/ GAND en op de keerzijde LA VILLE DE GAND /DE STAD GENT stond, verscheen nu op de voorzijde GENT en op de keerzijde STAD GENT.

De bewering van Mevr. Taymans klopt niet. Er werd al op 1 september 1940 een dergelijke stadsmedaille uitgereikt, nl. aan Herman Van Overbeke (geboren te Gent in 1895; hij was doctor in de rechten, advocaat, leraar aan het conservatorium, toneelschrijver en regisseur en ook schepper van het monumentaal Lam Godsspel dat in 1949 met grote praal vóór de Sint-Baafskathedraal werd vertoond ter gelegenheid van het 1000-jarig bestaan van Gent). Hij kreeg die medaille om hem te eren als ontwerper van het Openluchttheater in het Citadelpark te Gent.

We lezen op de keerzijde de op 6 regels gegraveerde tekst:
AAN / Dr. Herman VAN OVERBEKE / ONTWERPER / van het / Openluchttheater /
Park /
1 Sept. 1940

JETONS VOOR DE PAARDENTRAM VAN BUENOS-AIRES

Didier Vanoverbeek
Koninklijke Munt van België

In het verleden schreven we al meermaals over allerlei fabricages voor het buitenland die in de Brusselse Muntwerkplaatsen werden uitgevoerd. Ditmaal willen we het hebben over een wat merkwaardig buitenbeentje binnen deze historische muntproducties, nl. de fabricage in 1871 van jetons voor de paardentram van de Argentijnse hoofdstad Buenos-Aires.

In 1868 verleenden de stedelijke autoriteiten van Buenos-Aires de toestemming aan de gebroeders Lacroze voor de constructie en exploitatie van een paardentram tussen de Plaza 25. de Mayo en de Plaza 11. de Setiembre. Federico Lacroze was een geboren ondernemer en met de technische hulp van zijn broer Julio zou hij tussen 1870 en 1890 een voorstedelijk en landelijk spoorwegnet uitbouwen. De eerste lijnen die de gebroeders Lacroze lieten aanleggen vormen nog steeds een belangrijk onderdeel van het stedelijke spoor- en metronetwerk van de immense stad die Buenos-Aires is.

Otto Bernberg

Ondanks het feit dat de broers Lacroze over voldoende ondernemerszin beschikten en tevens de technische kant van de zaak beheersten, ontbrak het hen toch aan de nodige financiële slagkracht om dergelijk plan uit te voeren. Daarom zochten ze hun heil bij Otto Bernberg. Deze zakenman werd geboren op 1 mei 1827 te Keulen en emigreerde naar Argentinië in 1850. Hij zou er één van de belangrijkste industriëlen worden en aan de basis liggen van de ontwikkeling van deze nog jonge staat. Bernberg was o.a actief in de in- en uitvoer van textiel en granen, hij stichtte brouwerijen en bouwde een enorm fortuin op. Zijn zoon zou dat fortuin later nog vergroten en ondanks het feit dat hij in de Tweede Wereldoorlog betrokken was in een financieel schandaal, behield het zakenimperium van de Bernbergs nog voldoende buitenlandse bedrijven zodat de huidige erfgenamen allerminst tot de bedelstaf zijn veroordeeld!

Na de inhuldiging van de eerste paardentram-lijnen van de Gebroeders Lacroze, bestelde het huis Bernberg bij de Franse Munt metalen jetons die werden gebruikt als toegangsticket

voor de paardentrams. Omdat in die periode Frankrijk echter betrokken was in een oorlog met Pruisen diende voor de productie van de jetons van 1871 naar een andere leverancier te worden uitgekeken. De Belgische Munt had in die periode een begin gemaakt met de muntslag voor het buitenland (meer dan 230 miljoen stukken voor Italië, Brazilië en Egypte in de periode 1868-1870) en was dus een uitstekende vervanger voor de Franse Munt. Het handelshuis L. Aug. Muller, de Belgische vertegenwoordiger van Otto Bemberg, die gevestigd was aan de Sint-Jorisvest te Antwerpen, plaatste de volgende bestelling van de paardentram-jetons dan ook bij de Belgische Munt.

De bestelling werd geplaatst op 8 december 1870 en op 15 december gaf de Muntcommissaris de toestemming aan de Muntdirecteur om deze productie uit te voeren. Nadat de Parijse Munt de muntstempels op 23 januari 1871 had overgemaakt aan de Brusselse Munt, werden de jetons geleverd in de loop van de maand februari 1871. Het betrof een éénmalige levering van 90.000 stukken en het is niet duidelijk of achteraf nog identieke jetons te Parijs of elders werden aangemaakt.

Beschrijving en technische kenmerken van de jetons:

Schaal 2:1

Voorzijde: een door twee paarden getrokken tramstel met daarboven het inschrift TRAMWAY CENTRAL, en onderaan, het inschrift BUENOS-AYRES;

Keerzijde: centraal, het inschrift F. & J. LACROZE, horizontaal geplaatst tussen twee lijnen, met daarboven de tekst COMODIDAD CELERIDAD ECONOMIA * , en onderaan, de tekst 25 DE MAYO AL 11 DE SETIEMBRE.

Diameter: 22,65 mm

Dikte: 1,75 mm

Gewicht: 4,95 g

Legering: Argentiaan (mallechort) (Cu-Zn-Ni)

Aantal: 90.000

Artikel overgenomen uit de MUNTINFO 56, het magazine van de Koninklijke Munt van België, september 2011. <http://www.europemint.eu>

Message Flash

Quand vous n'avez pas encore reçu votre médaille de l'année passée, vous pouvez le recevoir par la poste. Versez les frais d'envoi sur notre compte bancaire. Pour un membre belge c'est 8€, les membres étrangères paient 12€.

MEDAILLES VAN GODEFROID DEVREESE GESLAGEN BIJ DE KONINKLIJKE MUNT TE BRUSSEL

Didier Vanoverbeek
Luc Vandamme

In de catalogus van Albert Willenz worden 422 medailles opgesomd die door Godefroid Devreese werden gerealiseerd. Rekening houdend met het feit dat bepaalde medailles met diverse diameters werden uitgevoerd, gaat het in totaal om 515 opdrachten.³

Het hiernavolgend tabelletje geeft een overzicht van de verschillende fabrikanten waar deze opdrachten werden uitgevoerd.

Naam Fabrikant	Aantal Bestellingen	Percentage
Bija	1	0.20%
Compagnie des Bronzes	1	0.20%
Rudier – Parijs	1	0.20%
Wissaert	1	0.20%
Würden	1	0.20%
De Rooster	2	0.40%
Koninklijke Munt van België	2	0.40%
Pirsch	2	0.40%
Wolfers	5	1%
Gegoten (waar?)	6	1.20%
Liard – Parijs	11	2.20%
Hoosemans	14	2.80%
Onbekend	16	3.20%
Michaux	31	6.20%
Fisch	32	6.40%
Janvier & Duval – Parijs	47	6.40%
Fonson	342	65.40%

Het valt meteen op dat Willenz slechts twee medailles vermeldt die bij de Koninklijke Munt werden geslagen, nl. de medaille voor de **Prix Fourmarier** uit 1937 en de medaille voor de 20ste verjaardag van de **Nationale Arbeidstentoonstellingen** uit 1949. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de medaille voor de Prix Fourmarier slechts vanaf 1960 bij de Munt werd gerealiseerd en dat de medaille voor de Arbeidstentoonstellingen bij de Munt werd geslagen na het overlijden van Devreese.

Dit artikel behandelt de medailles die in de Koninklijke Munt van België werden geslagen met stempels die door Godefroid Devreese werden gegraveerd of op basis van diens vroeger graveerwerk. Het gaat om 5 medailles waarbij tweemaal gebruik werd gemaakt van

³ En dit zonder de verschillende aanvullingen die al gepubliceerd werden:

Luc Vandamme, *Onbeschreven Devreese-medailles. Deel 1.* in *De Muntklapper*, n° 32, oktober 2001, p. 4/6.

Luc Vandamme, *Onbeschreven Devreese-medailles*, in JEGMP, 2002, p. 55/88.

Simon Offermans & André Poels, *Devreese-medailles, Aanvullingen & Varianten*, in JEGMP, 2009, p. 39/67.

bestaande muntstempels en om 3 naslagen van medailles die voorheen bij andere medaillefabrikanten werden geslagen (benevens de reeds aangehaalde Fourmarier-medaille, gaat het om 2 opdrachten die werden uitgevoerd voor het Provinciebestuur van Brabant).

Tijdens zijn leven werd dus geen enkele medaille van Godefroid Devreese in het nationale Munthof geslagen en dit ondanks het feit dat hij diverse monetaire opdrachten heeft uitgevoerd voor de Munt! Dit kan eigenaardig lijken maar hierbij dienen twee belangrijke aspecten te worden aangehaald die deze conclusie enigszins nuanceren.

De fabricage van kunstmedailles in het Munthof

Tot in 1939 was de Graveerdienst verpacht aan privé-graveurs die hun monetaire werkzaamheden uitvoerden in opdracht van de Directeur van de Munt en/of de Muntcommissaris. Deze graveurs ontvingen hiervoor een vergoeding op basis van het aantal door hen vervaardigde muntstempels en op basis van het aantal geslagen muntstukken.

De monetaire activiteiten van het atelier van de Graveerdienst namen niet de gehele capaciteit in beslag en daarom vervaardigden de hoofdgraveurs eveneens stempelgereedschap voor medailles die ze zelf ontwierpen en fabriceerden zij medailles voor particulieren of openbare instellingen met stempels die door andere graveurs waren vervaardigd.

Na de stopzetting van dit pachtsysteem werd het stempelgereedschap overgenomen en ontving de hoofdgraveur voortaan een bezoldiging ten laste van de staat. De medaille-activiteiten werden vanaf dan eveneens door de Munt voor rekening van het in 1930 opgerichte Muntfonds uitgevoerd. Door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog duurde het echter tot eind 1947 vooraleer daadwerkelijk kunstmedailles werden geslagen. Deze activiteit bleef tot in de jaren 1980 grotendeels beperkt tot het slaan van medailles en stempels in opdracht van openbare instellingen.

De bij Michaux vervaardigde medailles

De 31 Devreese-medailles die bij Alphonse Michaux (van 1895 tot 1926 Fabricagechef van de Muntstempels) werden vervaardigd, werden dus ook in het Munthof geslagen. Een aan de Kabinetschef van de Minister van Financiën gerichte brief van Joseph Dasnoy, de Muntcommissaris, gedateerd op 31 mei 1922, licht dit toe.

Uit deze brief blijkt duidelijk dat het atelier van Michaux gevestigd was in een bijgebouw van het Munthof. De machines, met uitzondering van een door stoom aangedreven schroefpers, waren zijn eigendom en het personeel werd eveneens door hem vergoed. Hij mocht de machines en het materieel dat hij nodig had voor de aanmaak van muntstempels en muntringen bijgevolg gebruiken voor de aanmaak van medailles voor rekening van particulieren of openbare instellingen.

Een duidelijk voorbeeld hiervan is de medaille van de internationale jury der beloningen van de Wereldtentoonstelling van Gent in 1913. Deze medaille van Godefroid Devreese werd geslagen zowel bij Fonson & Cie als bij Alphonse Michaux, dus de Munt te Brussel.

Het verschil is te zien op de keerzijde: in de afsnede onderaan links staat een verzonken M in plaats van het monogram met de letters FFCIE. Ook in de afmetingen zou er een klein verschil zitten. Eva Wuyts⁴ beweert dat de stukken van Fonson & Cie zichtbaar groter zouden zijn: 71,8 x 69,5 mm i.p.v. 70,4 x 68,5 mm. Maar met afmetingen van medailles moeten we voorzichtig zijn. Dezelfde medaille bij dezelfde firma geslagen en zelfs met dezelfde pers, durven nogal eens te verschillen!

⁴ Eva Wuyts, *Wereldtentoonstelling Gent 1913 in metaal vereeuwigd*, Gent, 2000, n° A.1. en A.2., p. 64 / 65.

Naast medailles en penningen die Michaux zelf graveerde, werden dus ook een aantal medailles van andere kunstenaars in dat atelier gefabriceerd. Jammer genoeg valt uit de archieven en uit de jaarverslagen van de Muntcommissaris niet op te maken om welke medailles het juist gaat. De geslagen hoeveelheden zijn evenmin te achterhalen. De Jaarverslagen geven wel nu en dan een overzicht van de nieuwe aanwinsten voor het Museum van de Munt en hierbij kan de herkomst van een aantal bij Michaux geslagen medailles, worden afgeleid.

1. COMMISSARIAAT-GENERAAL BIJ DE NATIONALE ARBEIDSTENTOONSTELLINGEN (1949)

In 1949 werd de twintigste verjaardag van de Nationale Arbeidstentoonstellingen gevierd. Bij die gelegenheid werd aan de technische comités een medaille uitgereikt.

Beschrijving:

Voorzijde:

Z.M. KONING ALBERT PROMOTOR DER NATIONALE TENTOONSTELLINGEN VAN DE ARBEID (rondom langs de rand)

Of

S.M. LE ROI ALBERT PROMOTEUR DES EXPOSITIONS NATIONALES DU TRAVAIL (rondom langs de rand)

Het hoofd van koning Albert I, naar links gekeerd, omgeven door het omschrift .

Getekend onder het hoofd van de koning: DEVREESE

Keerzijde:

COMMISSARIAAT GENERAAL DER REGERING (rondom langs de rand)

of

COMMISSARIAT GENERAL DU GOUVERNEMENT (rondom langs de rand)

NATIONALE / TENTOONSTELLING / VAN DE ARBEID / 1929 -1949

Of

EXPOSITIONS / NATIONALES / DU TRAVAIL / 1929 - 1949

Deze tekst in het veld bovenop een eikenblad.

De stukken van 1949 dragen onderaan op de keerzijde de tekst: ATELIERS MONÉTAIRES / DE L'ÉTAT

De stukken uit 1952 vermelden deze datum bovenaan de dubbele datum 1929-1949

Opdrachtgever: Commissaris - Generaal bij de Nationale Arbeidstentoonstellingen van België

Ontwerp en gravure: Graveerdienst KMB naar Godefroid Devreese (vz)

Technische kenmerken

Dikte: 3 mm

Diameter: 60 mm

Rand: glad

Metaal: Tombak⁵, zilver (Ag 950) of goud (Au750)

⁵ Tombak (binnen de Munt ook wel Similor genoemd) (zie ook Pinchbeck, Tombac, Gilding metal): Koper - zink legering met dien verstande dat het zinkaandeel niet hoger ligt dan 20%. In de KMB werd veelal de legering Cu85 Zn15 gebruikt. Karakteristieken: diepgele tot rood-gelige kleur; soortelijk gewicht: ca. 8,40 à 9,20; hardheid: 70 Vickers.

Sinds de Tweede Wereldoorlog werd het merendeel van de in de Munt vervaardigde medailles in tombak (similor) geslagen die meestal wel werden gepatineerd zodat zij erg lijken op de 19de eeuwse medailles die waarschijnlijk wel een bepaald tinpercentage bevatten. Als ik mij niet vergis gebruiken de Franse bvb. wel de

Slagaantallen

1949: Goud :	2 (1 FR / 1 NL)
Zilver:	145 (110 FR / 35 NL)
Tombak:	1.175 (825 FR / 350 NL)
Vermeil:	75 (50 FR / 25 NL)
1950: Tombak:	200 (150 FR / 50 NL)
1952: Zilver:	150 (100 FR / 50 NL)
Tombak	525 (350 FR / 175 NL)

Bibliografie

KMB 820 / 006

Albert Willenz, *Le Médailleur Godefroid Devreese*, p.194, n° 420André Borné & Ivo Suetens, *Eer aan de arbeid, Eretekens voor Werknemers 1830-1980*, Brussel, 1982, p.65-67, 130-132 en 135-136, n° 323-334⁶www.iret-kiea.be**2. HANGER RAADSLEDEN VAN DE PROVINCIE BRABANT (1950)**

In 1898 kreeg Godefroid Devreese de opdracht een hanger te creëren die diende uitgereikt te worden aan nieuwe leden van de Provincieraad. Hij beeldde de Provincie Brabant uit in de persoon van een kantwerkster, die één van de meest herkenbare beroepen uitoefende van de provincie. De keerzijde werd gemodelleerd in het Atelier Hoosemans te Brussel waar tevens de keerzijde werd ontworpen. Vanaf 1950 werden deze hangers in het Munthof vervaardigd.

Schaal 2:1

term "bronzé vénétien" om wat wij tombak of similor noemen aan te duiden; puur metallurgisch mag de term brons enkel gebruikt worden om koper-zink-tin legeringen aan te duiden.

Vergelijk eens een willekeurige niet-gepatineerde medaille uit tombak die bij de Munt werd gemaakt met één van de gemeentepenningen uit het begin van de jaren 1980 (meestal waren die ofwel uit messing of met messing geplaat) en je zult de verschillen in kleur zien!

⁶ André Borné: Te dier gelegenheid werd een verguld zilveren, een zilveren of een bronzen medaille verleend, ook genoemd "medaille van de technische comités, promotie 1949". Het slag- en verleningsaantal van deze medailles die zowel met Franse als met Nederlandse tekst bestaat, is niet gekend. Een identieke medaille, doch met toevoeging van het jaartal 1952 werd op 14 december 1952 in de grote zaal van het Paleis van Schone Kunsten te Brussel uitgereikt. Van deze medaille, ook genoemd "medaille van de technische comités, promotie 1952" werden er 15 verguld zilveren, 165 zilveren en 683 bronzen, met Nederlandse of Franse tekst verleend.

Beschrijving:**Voorzijde:**

PROVINCE de BRABANT. (bovenaan langs de rand)

Of

PROVINCIE BRABANT (bovenaan langs de rand)

Een jonge kantwerkster aan het werk voor een raam⁷.

Getekend rechts in het midden langs de rand: G.DEVREESE

Keerzijde:

CONSEIL PROVINCIAL (bovenaan langs de rand)

Of

PROVINCIALE RAAD (bovenaan langs de rand)

Een gekroond wapenschild met klimmende leeuw die gedeeltelijk overlapt wordt met een banderol, waarin de naam van het provincieraadslid kon worden gegraveerd⁸.

Opdrachtgever: Provinciebestuur Brabant

Ontwerp en gravure: Godefroid Devreese

Technische kenmerken

Gewicht: 18 g

Dikte: 2 mm

Diameter: 25 mm

Diameter ringetje: 6 mm

Rand: glad

Metaal: Goud (Au750, in 1972 uitzonderlijk Au 900)

Brons, gegoten, 238 mm (privé verzameling)

⁷ Willenz: Devreese fut chargé de modeler le droit sur lequel il a personnifié la province de Brabant par l'une de ses industries d'art la plus universellement connue: la dentelle de Bruxelles.

⁸ Willenz: Revers, n'a pas été modelé par Devreese.

Slagaantallen

1950: 100 (60 Franstalige en 40 Nederlandstalige)
 1954: 30 (15 FR / 15 NL)
 1966: 75 (40 FR / 35 NL)
 1968: 25
 1972: 35 (18 Franstalige, 13 Nederlandstalige en 4 zonder inschrift)
 1976: 28 (16 Franstalige en 12 Nederlandstalige)

Slagmateriaal van de Koninklijke Munt

Bibliografie

KMB 820/ 012

Albert Willenz, *Le Médailleur Godefroid Devreese*, p. 31 - n° 3⁹

Godefroid Devreese (1861-1941), Exposition Hôtel Communal de Schaerbeek du 15 mai au 19 juin 1993, p. 26.

Dr. H.J. de DOMPIERRE de CHAUFÉPIE, *Les médailles et plaquettes modernes*, Harlem, 1899-1907, p. 110.

⁹ Willenz vermeldt als producent van de oorspronkelijke medailles Hoosemans, juwelier te Brussel.

3. PRIJSMEDAILLE MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN CULTUUR / NASLAG “DE KUNSTGENIEËN” (1956)

Het Ministerie van Onderwijs liet vanaf 1956 een medaille slaan die uitgereikt werd aan instellingen en personen die zich verdienstelijk hadden gemaakt op het gebied van de volksontwikkeling.

De voorzijde van deze medaille vertoont de keerzijde van de door Theodoor Van Berckel gegraveerde prijsmedaille van de Academiën van Schone Kunsten uit 1778; de keerzijde het wapenschild van België dat Devreese graveerde voor de goudstukken van 100 Frank uit 1912.

De allegorische voorstelling verbeeldt de schilder-, beeldhouw- en graveerkunst en de architectuur.

Beschrijving:

Voorzijde:

Een atelier waarin vier putti werken respectievelijk de personificaties van het Schilderen, Beeldhouwen, Tekenen en de Architectuur. Het beeldhouwwerk betreft de buste van Karel van Lorreinen.

Keerzijde:

Het wapenschild van België.

Opdrachtgever: Ministerie van Openbaar Onderwijs (vanaf 1961 Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur genoemd) - Dienst Volksontwikkeling

Ontwerp en gravure: Graveerdienst KMB naar Theodoor Van Berckel (vz) en Godefroid Devreese (kz)

Technische kenmerken

Dikte: 4 mm
 Diameter: 50 mm
 Rand: glad
 Metaal: tombak (meestal verzilverd)

Slagaantallen

1956: 500	1963: 400
1957: 200	1964: 200
1958: 299	1966: 200

1959: 200
1961: 200
1962: 200

1972: 125
1976: 50

Totaal: 2.574

Slagmateriaal Koninklijke Munt

Bibliografie.

KMB 820 / 049

Alph. De Witte, *Catalogue des Poinçons et Matrices*, Bruxelles, 1912, p. 93, n° 160

J. Lippens, *Catalogus van de patrijzen en matrijzen van het Museum van het Munthof, Boekdeel II, niet-monetair slaggereedschap (tot 1880)*, p.62, n° 743-746.

K. von Ernst, *Les matrices et poinçons gravés par Théodore van Berckel conservés à la Monnaie de Vienne*, in de *Revue Belge de Numismatique* 1904, p. 332, n° 1573-1574.

Europalia 87 Österreich, *Die Aufklärung in munt en medaille 1683-1794*, p.193, n° 299.

Veiling 100 van Jean Elsen & ses fils, n° 58-59.

PRIJSMEDAILLE VAN DE ACADEMIËN VAN SCHONE KUNSTEN

Foto's uit veilingcatalogus 100 van Jean Elsen & ses Fils s.a.

Beschrijving:**Voorzijde:**

CAROL · ALEX · — LOTH · ET BAR · DUX ·

Naar rechts gekeerde buste, geharnast en gedrapeerd. Op de schouderafsnede 1778.

Getekend: T·V·BERCKEL

Keerzijde

ARTIUM LIBERALIUM TUTELA AC PRAESIDIUM (bovenaan langs de rand)

ACADEMIAE / BELGICAE · / T·V·B· (in de afsnede)

Een atelier waarin vier genieën of putti werken respectievelijk de personificaties van het Schilderen, Beeldhouwen, Tekenen en de Architectuur.

Zilver, 51,94 gram, 54,16 gram, 53,57 gram, 47 mm, brons, 46,04 gram (zie Lippens: aM45, bM45, bS 27x41, bS 26x37)

Slagmateriaal Koninklijke Munt

Ook Leopold Wiener maakte gebruik van deze oude stempels voor het volgende stuk:

Vz. LEOPOLD II ROI (links) / DES BELGES (rechts)

Het hoofd van Leopold II naar links.

Getekend onderaan langs de rand met: LEOP. WIENER

Kz. –

Een atelier waarin vier putti werken respectievelijk de personificaties van het Schilderen, Beeldhouwen, Teken en de Architectuur. Het beeldhouwwerk betreft de buste van Karel van Lorraine.

Getekend op de afsnede: L.W. D'APRES T.V.B.

Doormeter: 51 mm

Metaal: zilver

Rand: glad

Dikte: 3 mm

Met draagoog

4. PRIX PAUL FOURMARIER (1960)

Sinds 1937 reikt de Académie Royale de Belgique een driejaarlijkse prijs uit voor Geologie. Deze prijs bestaat uit een gouden medaille en is vernoemd naar de Belgische geoloog Paul Fourmarier (1877-1970) die in 1957 de prestigieuze Wollaston Medal, uitgereikt door de Geological Society, in de wacht sleepte.

Beschrijving:

Voorzijde:

Een staande gedrapeerde vrouw, met een boek in de linkerhand en een pen in de rechterhand, kijkend naar een standbeeldje van een efebe¹⁰, omringd door het inschrift: VERITATEM SCIENTIA (links langs de rand) / APPETIT (rechts langs de rand)

Getekend rechts boven de afsnede: G.DEVREESE

Keerzijde:

Latijns inschrift op 2 concentrische cirkels:

◆ ·ACADEMIA · REGIA · BELGICA · SCIENTIARVM · LITTERARVM · ARTIVMQUE · LIBERALIVM· / ·PRAEMIVM·A·PAVLO·FOVRMARIER·TELLVRIS·HISTORIAE·STUDIOSIS·PROPOSITVM, geschikt rondom een cirkelvormige opening met een hoge rand waarin de naam van de laureaat wordt gegraveerd.

Hier: ANNO / MCMXXXVIII / LVCIANVS.CAYEUX / MERITO / ACCEPIT

(betekent: *Koninklijke Belgische Academie van Wetenschappen, Letteren en Vrije Kunsten, voorstel door Paul Fourmarier aan de geleerden die geschiedenis van onze aarde bestuderen*)

¹⁰ Efebe: halfvolwassene, 16-20 jaar, m.n.in verband met de gestalte (van Dale groot woordenboek der Nederlandse taal p.864/865.

Oprichtgever: Académie Royale de Belgique

Ontwerp en gravure: Godefroid Devreese en Graveerdienst KMB

Technische kenmerken

Gewicht: 130 g
 Dikte: 4 mm
 Diameter: 50 mm
 Rand: glad
 Metaal: goud (Au750)

Slagaantallen

1960: 1 – Laureaat: Herbert H. READ
 1963: 1 - Laureaat: D.V. NALIVKIN
 1966: 1 - Laureaat: Raymond C. MOORE
 1969: 1 - Laureaat: Marcel ROUBAULT
 1972: 1 – Laureaat: Adolf WATZNAUER
 1975: 1 – Laureaat: Eugène RAGUIN
 1978: 1 – Laureaat: Emile JAEGER
 1981: 1 – Laureaat: Akiho MIYASHIRO
 1983 : 3 afslagen in tombak voor Albert Willenz
 1984: 1 - Laureaat: Jean GOGUEL
 1987: 1 - Laureaat John RODGERS
 1990: 1 – Laureaat: Jean AUBOUIN
 1993: 1 - Laureaat: Victor KHAIN
 1996: 1 - Laureaat :Jacques ANGELIER
 1999 : 1 - Laureaat : John DEWEY
 2002 : 1 - Laureaat : Maurice MATTAUER
 2005: 1 - Laureaat : John COSGROVE

De prijs voor 2008 ging naar Eduardo de Mulder, maar deze medaille werd niet meer in de Munt geslagen.

Bibliografie.

KMB 820 / 094

Albert Willenz, *Le Médailleur Godefroid Devreese*, p. 184, n° 398¹¹².

Naar aanleiding van de 90ste verjaardag van Paul Fourmarier werd bij de firma Fisch een medaille geslagen. Frans Van Ranst was de graveur van de medaille. De voorzijde draagt zijn portret. De keerzijde draagt de volgende tekst:

AU / PROFESSEUR / PAUL FOURMARIER / SES ELEVES.SES AMIS / 90^e
 ANNIVERSAIRE / 25 – 12 – 1967

¹¹ Volgens Willenz zou deze medaille voor het eerst in 1937 geslagen zijn bij de Koninklijke Munt, wat onjuist is.

¹² Willenz: Paul Fourmarier, né à La Hulpe le 25.12.1877, fit ses études à l'Athénée d'Ixelles, conquiert un premier diplôme d'ingénieur civil à l'ULB, puis ceux d'ingénieur des Mines et de géologue à Liège (1901). Professeur de géologie et de géographie appliquée il publia plus de 580 notes, mémoires et ouvrages didactiques sur la recherche scientifique des terrains anciens déboucha sur une ébauche de carte géologique d'ensemble du pays. Enseigna à Stanford University (1932). Docteur Honoris causa de l'A.I.Lg. Membre de l'Académie royale de Belgique dont il devint président en 1936. Mort en 1970.

5. PARLEMENTAIRE HANGER (1982)

De Kamer van Volksvertegenwoordigers reikt een gouden hanger uit aan haar leden. Deze medaille werd ontworpen in 1905 door Godefrid Devreese en werd voor 1982 geslagen bij privé medailleurs. Nadien werd deze hanger bij de Munt vervaardigd.

Proefslagen van de Koninklijke Munt

Beschrijving:

Voorzijde:

Onder een koningskroon een heraldische leeuw naar links gedraaid. De ronde medaille is bovenaan voorzien van een uitstulping met kroon en een ringetje. Getekend onderaan tussen de leeuw zijn poten: G.DEVREESE

Keerzijde:

Een lictorenbundel en een tablet met de woorden LEX , geschikt bovenop een krans van eikenbladeren.

Bovenaan het inschrift: •KAMER•VAN•VOLKSVERTEGENWOORDIGERS• (of) •CHAMBRE•DES (links langs de rand) / REPRESENTANTS¹³ (rechts langs de rand)

Opdrachtgever: Quaestuur van de Kamer van Volksvertegenwoordigers

¹³ Willenz: Au-bas du faisceau, gravé à la pointe, le nom du député porteur de l'insigne.

Ontwerp en gravure: Godefroid Devreese.

Technische kenmerken

Gewicht: 13,5 g

Dikte: 1,5 mm

Diameter: 25 mm

Rand: glad

Metaal: Goud (Au 750)¹⁴

Slagaantallen

1982: 49

1986: 90

1988: 70

1992: 30

1996: 80

Bibliografie.

KMB 820 / 366

Albert Willenz, *Le Médailleur Godefroid Devreese*, p. 51- n° 55

Alph. de Witte, *Godefroid Devreese, statuaire-médailleur. Biographie et catalogue de ses Médailles*, Paris, 1912, p. 26, n° 48.

Graaf Arnold DU MONCEAU de BERGENDAL, *Kamer der Volksvertegenwoordigers, catalogus van de stukken der verzameling van munten en penningen op 30 juni 1930*, p. 272, n° 8 / 9.

A. De Witte et Ed. Laloire, *Médailles historique de Belgique publiées sous les auspices de la Société royale de Numismatique, Tome II, Règne de Léopold II*, Bruxelles, 1891-1908, p.

MAUQUOY GROUP

Industrieweg 12 • 2280 Grobbendonk • Belgium

w w w . m a u q u o y . c o m

Medals

Decorations

Awards

Engraving

Stamps

¹⁴ De Witte: Les insignes sont en or. Il en existe deux ou trois exemplaires d'épreuve sur argent.

MAGDALENA LEŠNIAK : MEDAILLES EN RELIËFS

Arnold Nieuwendam

Nieuwe medailles en reliëfs

Regelmatig mailt Magdalena Leśniak mij nieuw werk en dat is iedere keer weer verrassend om te zien. Afgelopen winter stuurde zij al een kalender met daarop dertien medailles en reliëfjes, die reeds beschreven zijn voor de MUNTkoerier. Die voorstellingen verbeelden hoofdzakelijk de verhoudingen tussen man en vrouw, al dan niet in harmonie, zoals in de maand juni (zie afbeelding 1 hieronder).

Haar werk zou men penningssculpturen kunnen noemen, want als u haar oeuvre bekijkt, dan zijn de vormen afwijkend en vaak groter dan 10 centimeter en nogal dik. In de jaren negentig maakte zij veel paarden en figuren tussen de 20 en 30 centimeter. Daarna volgden vele abstracte creaties, rechthoekig en vierkant. Het zijn dus geen traditioneel geslagen medailles, maar ze vallen wel onder die noemer. Humor is haar niet vreemd en met ander werk wil zij weer de liefde of verwachting verbeelden. Haar medailles laten zich lezen als kleine stripverhalen. Hieronder haar nieuwste werk, dit keer praktisch allemaal rechthoekig gevormd. Maar ter kennismaking eerst iets over de kunstenaar en haar werkwijze.

Opleiding en werkmethode

De kunstenaar werd geboren op 20 september 1968 te Warschau (Polen). Van 1983-1987 zat zij op het lyceum. Leśniak kreeg haar beeldhouwopleiding van 1989-1994 aan de Academie voor Schone Kunsten in Warschau. Zij ontving tevens een diploma voor het maken van medailles (Master of Fine Arts in Medal Engraving). Van 1998 tot 2000 deed zij een universitaire opleiding pedagogie en van 2001 tot 2003 was zij medewerker op de beeldhouwafdeling van de Polytechnische school te Radom (Polen). Na haar studie begon zij meteen met exposeren in de hoofdstad. Twee jaar later werden haar medailles getoond op de FIDEM-tentoonstelling in Neuchâtel, Zwitserland en in 1998 in het Museum Beelden

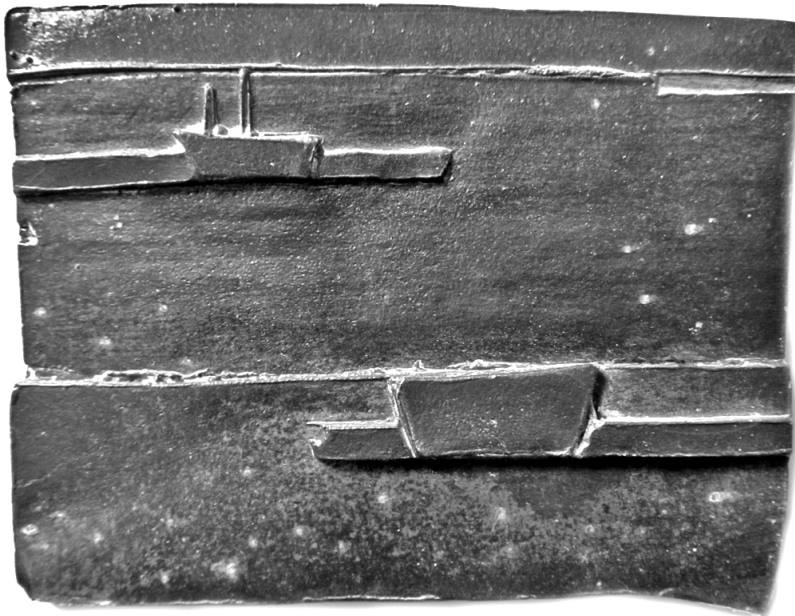
aan Zee, waar toentertijd de grote FIDEM-tentoonstelling plaatsvond. Vanaf die tijd is zij regelmatig op deze wereldexposities te zien. Naast haar medailles maakt Lešniak beelden, reliëfs en schilderijen. Enige jaren geleden verhuisde zij naar Ontario in Canada.

Werkmethode

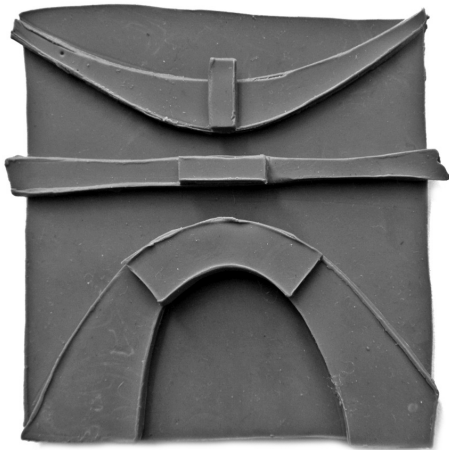
Zij werkt in plasticine tot het model klaar is. Daarna maakt Lešniak een siliconenmal om het plasticinemodel. Vervolgens giet zij de medailles in was. Het wassen model brengt de medailleur naar de bronggieter, die het omzet in messing of het duurzame brons. De gegoten modellen worden door haarzelf bijgewerkt: geciseleerd en gepatineerd. De kunstenaar voelt zich zeer verbonden met haar medailleprojecten. Er zijn er meer dan tachtig van. Daarbij hoopt zij lang genoeg te kunnen leven om ze alle in brons te laten gieten, want gips, messing of was vindt zij tijdelijk.

Nieuw werk

Alle onderstaande modellen zijn eenzijdig. Op de medaille *At the Sea* zien we een schip dat aan de horizon vaart (afbeelding 2). Op het reliëfje is door de lijnen een sterke compositie verbeeld. Op vlak staat een gestileerde tors. Met enige fantasie kunt u in dit model de zadel en de benen herkennen van een cowboy. *Cowboy* is dan ook de titel van de medaille (afbeelding 3). De armen zijn naar boven gericht, alsof de ruiter een rodeo rijdt. Een dansend jong stel staat op een goudkleurig reliëfje dat de titel *Disco at Butcher's* (afbeelding 4). Het meisje heeft in haar linkerhand een mes en de jongen rechts staat springend op het vlak. Een rennend schaap heet *Freedom* (afbeelding 5). Naast het lichaam zijn de pootjes er los bij gelegd. Het beest heeft een dikke vacht en moet nodig geschoren worden. Een mensenfiguur heft de handen omhoog met naast hem een blaffende hond. Deze creatie heet *Friends* (afbeelding 6). Rechtsboven enige zonnestralen die dit vrolijk beeld compleet maken. Een fantasiedier (hond/kat/krokodil/paard) ligt uitgestrekt op de grond en bedelt om liefde en deze medaille heet dan ook *Love me* (afbeelding 7). Insecten of grotere dieren hebben wij nodig, aldus de maakster.

Afbeelding 2

Afbeelding 3

Afbeelding 4

Afbeelding 5

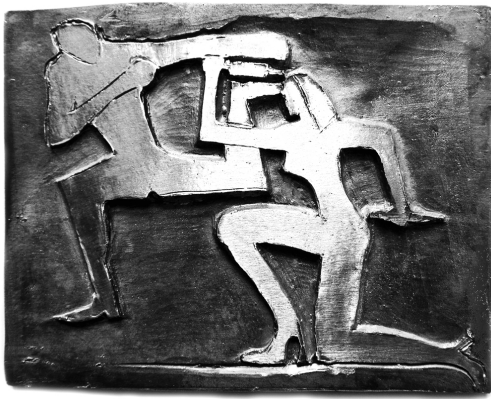
Afbeelding 6

Afbeelding 7

Vechtsporten ziet men zelden op medailles, tenzij het prijsmedailles zijn. Lešniak creëerde een fraaie compositie op *Martial Arts* (afbeelding 8). Maar als u goed kijkt ziet u geen karateka maar een springende man en een vrouw met een deegroller in haar hand en met hoge hakken. Een dergelijke zaak is ten strengste verboden in de dojo. Wat in huis kan gebeuren heeft de medailleur hier verbeeld. Hoeveel uren brengen wij niet per dag achter de pc door, om te gamen, surfen, mailen, films te kijken of gewoon te werken. In teruggebrachte vormen weet de kunstenaar dit gegeven te verbeelden in *Me and my computer* (afbeelding 9). Gereedschappen gebruikt iedereen, maar zo gestileerd weergegeven heb ik ze zelden

gezien. Deze vorm zou ook vergroot in een fabriekshal niet misstaan, als muurversiering: *My tools* (afbeelding 10). Een nieuw spel is abstract weergegeven door de artieste en het heet *New game* (afbeelding 11). Op een decoratief reliëfje zien we twee zittende mensen tegenover elkaar die een spel spelen *Playing* (afbeelding 12). Door de plankenvloer en het lijnenspel op de achtergrond wordt de voorstelling verlevendigd. Een sterke relatie met elkaar aangaan is soms moeilijk vol te houden, maar de beeldhouwster heeft dat getracht met *Quite Serious Relationship* (afbeelding 13). De sterke compositie en de kleur van het patina zorgen voor een fraai eindresultaat.

Afbeelding 8

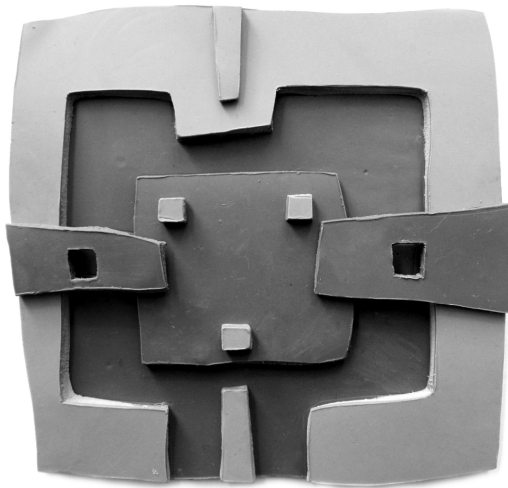

Afbeelding 9

Afbeelding 10

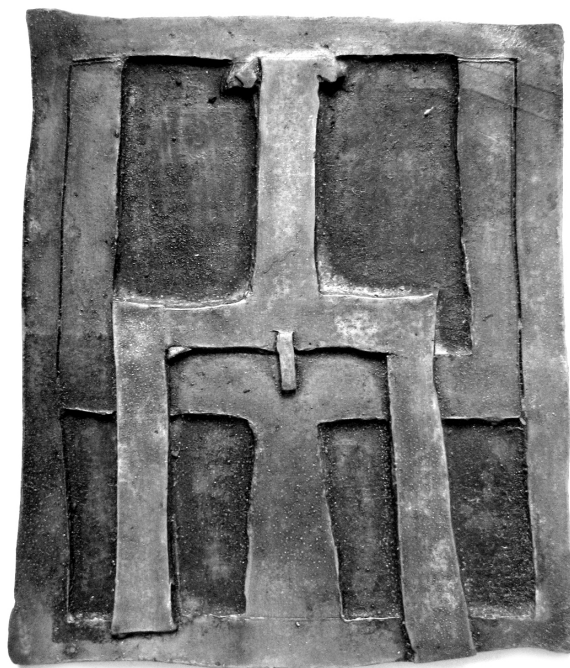

Afbeelding 11

Afbeelding 12

Afbeelding 13

Verzamelaars

Hoewel sommige van haar landgenoten beter afgewerkte medailles maken, is het opvallend dat die eerder vervelen dan die van Lešniak. Zij wil en heeft veel te vertellen, wat tot uiting komt in haar realistische en abstracte beeldtaal. Zij bekijkt de mensen vanop de zijlijn en observeert en herkent wat zich afspeelt in een verhouding, misschien wel haar eigen situatie? In haar vrouwenfiguren weet zij opvallend sterke composities te bereiken (zie Snapshot from vacation I) Het vroege werk van Magdalena Lešniak bevat vaak een erotische lading, maar in bovenstaande modellen zijn abstractie en gestileerde vormen het hoofdthema, waarbij humor zeker niet ontbreekt.

Heeft u belangstelling voor haar werk dan kunt u per mail contact opnemen:
 magdalena.lesniak@hotmail.com

Meer werk van M. Leśniak is te zien op link <http://medals-my-life.com/> . Meer informatie over medailles uit de gehele wereld? Klik op: <http://penningkunst.startpagina.nl>

Literatuur:

Nieuwendam, A., Maria Magdalena Leśniak. MUNTkoerier oktober 1999.

Nieuwendam, A., *Nieuwe penningen Maria Magdalena Leśniak*. MUNTkoerier december 2007.

Tysckiewicz, J., *Menselijke gestalten in brons. Het werk van Magdalena Leśniak*. De Beeldenaar, jan/febr 2005, 29 jrg. nr. 1

Tysckiewicz, J., *Images in bronze. Intriguing Works by Magdalena Leśniak*. The Medal, Spring 2006

Nieuwendam, A., *Magdalena Leśniak: penningen en reliëfs*. MUNTkoerier mei/juni 2011.

Fotobijlage

Nr 1. Snapshot from vacation I (juni), 89x90 mm, messing 2010. Magdalena Leśniak.

Nr 2. At the Sea, 100 x 75 mm, messing 2010. Magdalena Leśniak.

Nr 3. Cowboy, 90 x 90 mm, brons 2010. Magdalena Leśniak.

Nr 4. Disco at Butcher's, 110 x 95 mm, messing 2010. Magdalena Leśniak.

Nr 5. Freedom, 24 x 18 mm, messing 2010. Magdalena Leśniak.

Nr 6. Friends, 85 x 85 mm, messing 2010. Magdalena Leśniak.

Nr 7. Love me, 320 x 200 mm, messing 2010. Magdalena Leśniak.

Nr 8. Martial Arts, 130 x 100 mm, messing 2010. Magdalena Leśniak.

Nr 9. Me and my computer, 80 x 100 mm, messing 2010. Magdalena Leśniak.

Nr 10. My tools, 90 x 90 mm, messing 2010. Magdalena Leśniak.

Nr 11. New Game 190 x 190 mm, messing 2010. Magdalena Leśniak.

Nr 12. Playing 100 x 95 mm, messing 2010. Magdalena Leśniak.

Nr 13. Quite Serious Relationship, 110 x 125 mm, messing 2010. Magdalena Leśniak.

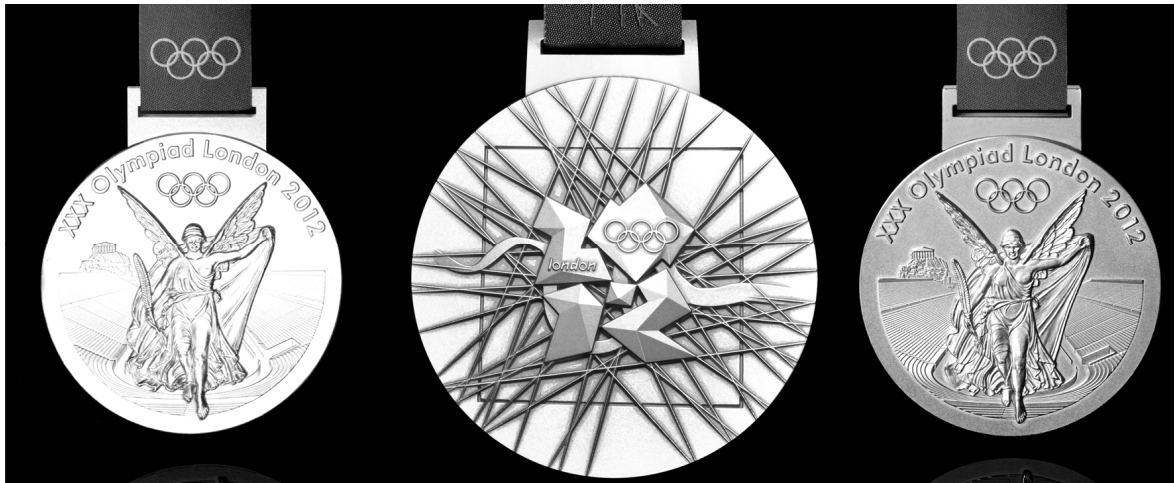
www.medailles-paulhuybrechts.be

Creaties van medailles en munten – Bas-reliëfs in gegoten brons
 Rechtstreekse matrijsgravures – Modelleerwerk – Heraldiek
Créations de médailles d'art et de commémoration,
Monnaies – Bas-reliefs en bronze coulée
 Gravures en taille-douce et en acier – Héraldique
 Swertmolenstraat 3, 3020 Herent – Tel. 016 23 22 95
 E-mail: medailles@telenet.be

OLYMPISCHE SPELEN LONDON 2012 MEDAILLES VAN DE WINNAARS

Joseph Payne
Assistant Curator
The Royal Mint Museum

Over gans het Verenigd Koninkrijk werden kunstenaars gevraagd om hun ontwerpen voor te stellen voor de winnaars van de Olympische Spelen van Londen 2012. Het winnende ontwerp is van de hand van David Watkins.

Het centrale motief van de medaille is een sculpturale versie van het logo voor de Spelen van 2012, op een lijnenspel dat loopt tot aan de rand en zo een schijn van dynamisme en energie weergeeft. De Thames vloeit onder het moderne stadium door.

De voorzijde van de medaille is gebaseerd op het ontwerp van Elena Votri dat ontworpen werd voor de Olympische Spelen van Athena in 2004 en draagt de tekst: XXX OLYMPIAD LONDON 2012 (bovenaan langs de rand)

De gevleugelde godin van de overwinning hangt boven het moderne stadium en op de achtergrond links zien we de "Olympia" van Athena. De doormeter bedraagt 85 mm en de medaille is geslagen bij de Royal Mint.

A description of the design, as provided in the original LOCOG (London Organising Committee of the Olympic Games and Paralympic Games) press release, may be found on the Royal Mint website at the link given below:

<http://www.royalmint.com/Corporate/facts/coins/London-2012-Coins.aspx>

De medaille is te bewonderen in het British Museum van 19/9/2011 tot 09/09/2012.

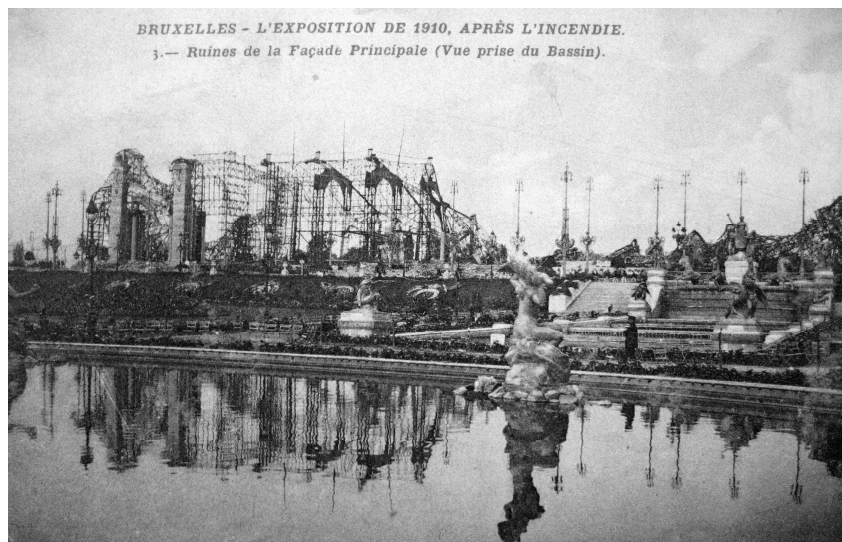
SURVOL DE L'EXPOSITION UNIVERSELLE DE 1910.

Nicole Vincent

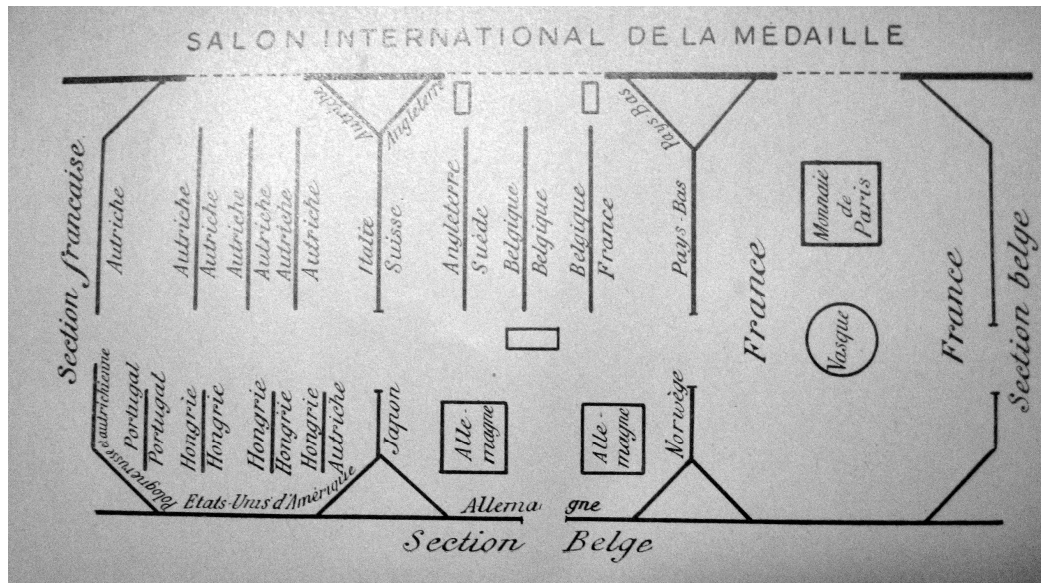
L'année 2010 a été l'occasion de célébrer différents anniversaires, notamment celui du centenaire de l'exposition internationale et universelle de Bruxelles organisée sous le patronage et avec le concours du gouvernement belge.

Exposition ayant prit place dans les salles et galeries du palais du Cinquantaire (l'exposition internationale et universelle des Beaux-Arts), à Tervuren et sur le site du Solboch du 1er mai au 15 novembre inclus; et ce malgré le terrible incendie qu'elle a subi.

Le salon consacré à la médaille en 1910 comportait trois salles contiguës aux sections française et belge.

Parmi les 27 médailleurs belges présents, nous pouvons citer: Godefroid Devreese, Fernand Dubois, Louis-François-Joseph Dupuis, Alphonse Mauquoy, Alphonse Michaux, Paul Wissaert, Pierre Braecke et Jenny Lorrain.

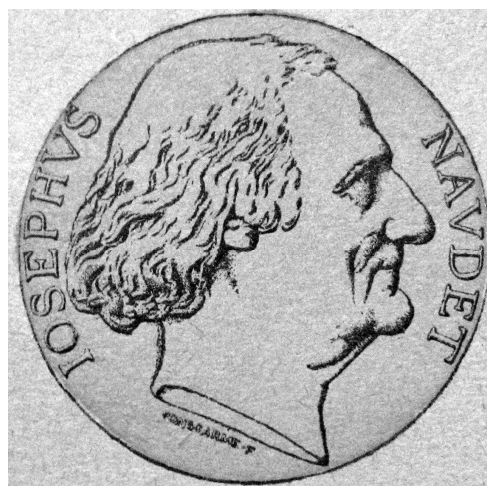
Quelques médailles et breloques émises pour l'occasion.

De nombreux pays ont participé à cette manifestation, chacun accueillant les visiteurs dans un pavillon individuel construit pour l'occasion, parmi lesquels la France, l'Algérie, l'Afrique occidentale, le Brésil, etc, ... La Belgique a aussi présenté sa colonie du Congo. Pour pouvoir entrer en permanence à l'exposition, il était possible d'acheter un abonnement.

Une grande particularité de cette exposition réside dans le fait que c'est la toute première fois que la gravure en médailles forme une classe autonome. En effet, jusqu'alors cette dernière était toujours confondue avec la sculpture. Pourtant la médaille diffère car elle n'utilise que deux dimensions (largeur et longueur) et doit faire percevoir les détails de près alors que la sculpture utilise le relief comme troisième dimension et doit produire une impression de loin.

C'est Ponscarne en France (1867) qui initiera le mouvement de rénovation de la médaille.

Médaille représentant J. Naudet. Cette médaille est considérée comme le point de départ de la « rénovation ».

Bibliographie : *Catalogue du salon international de la médaille contemporaine, exposition internationale et universelle de Bruxelles en 1910*, imprimerie A. Lesigne, Bruxelles.

GUSTAVE JACOBS

Beeldhouwer & medailleur
Sculpteur & médailleur

Willy Faes (†)
Luc Vandamme

De volledige catalogus van Gustave Jacobs, tweetalig (Ned/Frans) uitgegeven, alle medailles afgebeeld.

Uitgave © : Limburgse Commissie voor Numismatiek

Tekst en research : Luc Vandamme & Willy Faes / Foto's : Dirk Ooms & Luc Vandamme

Vormgeving en prepress : Luc Vandamme, Alken

Kostprijs: **10€** verzend- en verpakkingskosten inbegrepen

BANKREKENING / COMPTE BANCAIRE

IBAN BE30 7512 0356 1311

BIC AXABBE22